Arteoloji Dergisi
*Journal of Arteoloji*
Araştırma Makalesi/*Research Article*
Yıl/*Year*: 2023 (Ekim/*October*) Cilt/*Volume*: 2 Sayı/*Issue*: 2

# ORTAÖĞRETİMDE SANAT TARİHİ EĞİTİMİ-ÖĞRETİMİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

## *An Evaluation On Art History Education In Secondary Education*

Gülcan Özbek*

***Öz***

*Sanat, insanların varoluşundan itibaren başlamış olan kabiliyetlerinin ve imgeleme gücünün resim, heykel, mimari, müzik, edebiyat ve tiyatro gibi etkinlikleri ile bilinmektedir. Bu gelişim içerisinde sanatın tarihsel gelişimini inceleyen, bilim dallarından biri de Sanat Tarihi'dir. Bu bilim dalı disiplinin amacı geçmiş dönemlere ait objelerin, tarihi, dini, kültürel ve coğrafi etkilerini öğrenmeye ve anlamaya çalışmaktır. Böylelikle geçmiş dönemlere ayna tutarak, elimizdeki bilgiler çerçevesinde bugünümüze katkıda bulunmuş oluruz. Ülkemizde, Sanat Tarihi eğitim ve öğretimi yetersiz olsa da var olmaya çalışan disiplinlerden biri olarak ön planda yer almaktadır. 1957'de diğer derslerden ayrı olarak başlamış olan Sanat Tarihi eğitimi, içerisinde soru ve sorunların yer aldığı şekli ile irdelenmelidir. Sanat Tarihi eğitimi, kişinin kendi kültürü ve dünyadaki kültür mirası hakkında bilgi ve inceleme yapması, öğrencinin sanatı değerli görmesi ve anlamasının yanı sıra farklı sanat çevrelerine de hoşgörü ile bakmasını sağlamaktadır. Sanat Tarihi eğitiminde en önemli hedef, belirli kültürlere ve dönemlere ait sanatsal eserlerin önemini tarihsel perspektif ile öğrencilere iletmektir. Bu çerçevede Sanat Tarihi öğretmeninin işi, öğrencilerin sanat yapıtı ve yapıtın toplum içindeki önemini, yerini fark etmelerini sağlamaktır. Bu araştırma makalemizde; Sanat Tarihi eğitiminin ortaöğretimdeki yerinin dünü ve bugününün nasıl olduğu, bu alanda Milli Eğitim Bakanlığı'nın ne tür çalışmalar yapmayı planladığı üzerinde durulmaya çalışılmıştır.*

***Anahtar Kelimeler:*** *Ortaöğretim, Sanat, Sanat Tarihi, Eğitim, Öğretim*

***Abstract***

*Art is known for its activities such as architecture, painting, sculpture, theatre, music and literature of the powers and imagination that started from the existence of people. One of the branches of science that examines the development of art in this development is Art History. With this discipline, we try to grow and understand within the framework of historical, religious, cultural and ministries relations with artifacts and objects belonging to past periods. In addition, the framework of the information in the reports has been included in the present by mirroring the previous periods. Traditionally, Art History is at the forefront as one of the disciplines trying to exist, even though its education and training is insufficient. In Art History education, which started as an independent course in 1957, the question and the output should be examined as they are. Art History education not only provides knowledge and analysis of*



*Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, gulcanozbekk65@gmail.com, ORCID:0000- 0002-6864-9792

Özbek, G. (2023). Ortaöğretimde sanat tarihi eğitimi-öğretimi üzerine bir değerlendirme, *Arteoloji Dergisi*, *2*(2), 115-127

Geliş/*Received*: 1 Eylül/*September* 2023 Kabul/*Accepted*: 11 Ekim/*October* 2023

Yayın/*Published*: 20 Ekim/*October* 2023

CC BY NC

*one's culture and combined cultural heritage, the appreciation and understanding of the student's art, but also a tolerance towards different art circles. The most important goal in Art History education is to distribute the publications of certain cultures and periods at regular intervals. In this context, the job of an Art History instructor is to make them realize the world's art structure and its prevalence and place in its society. In this research article; It is allowed to focus on the place of Art History education in secondary education and how it is today, by planning what kind of studies the Ministry of National Education will carry out in this field.*

***Keywords:*** *Secondary Education, Art, Art History, Education, Teaching*

***Extended Summary***

*Art History Curriculum in Turkey The curriculum in 1991; It is valid for the 2nd and 3rd grades of High School and is arranged for two hours a week. The subjects within the scope of Art History courses are covered in a theoretical way and it was emphasized that the visual education framework was emphasized to a great extent, and it was requested to use various visual and visual opportunities in order to continue the courses within the scope of this program. Generally speaking, in the 1991 "History of Art" Curriculum, it is seen that there are units formed depending on these shapes in the general sections for these classes, which are divided into two parts as high school second and high school third grades. As of the 2005-2006 academic year, the art history course is taught as an elective course in other high schools, except for the painting field of Anadolu Fine Arts High School. Fine Arts High School curriculum, art history lessons are also given importance within the scope of secondary education. Art history courses, although the programs in Turkey have a very comprehensive subject content, Anatolian Fine Arts High School Painting field is an elective course in all other high schools. Traditional methods based on storing information are used in the processing and transfer of lessons. This method creates an inactive student group instead of questioning and thinking students. Even if there are exceptional conditions, the student enters the class without preparing for the next lesson, and there is a situation in which he listens only. Lessons are being developed with various repositories and details. It is seen that many of the art history courses are not given by teachers who have graduated in this field, and although the curriculum is wide, there are weekly (2 hours) class hours. The Art History Curriculum has a rich content in general and is an elective course in many high schools. It is seen that the Undergraduate and Postgraduate Art History Education in Regional Universities started in 1954, the first of which was at Ankara University. The aim of the Art History chairs, which were established under Ankara and Istanbul Universities, is to intensify the research and examination efforts on the Turkish system, on the other hand, to bring the traditional order of our culture to the forefront by providing the training of the elements who are cultural units; It is to give shine to the systematic education of this cultural branch that has not been handled as natural for years. Education can be produced as the sum of what can be obtained directly or indirectly from the birth of the child until the death of the child. A person can receive education from family and society, as well as in a planned and programmed way, and can receive it widely. Planned and programmed education starts with the understanding of basic education and then continues in a special situation. Art Education constitutes an important field within the scope of planned and programmed education. Because art education is a part of individual personality education. In addition, supporting one's self, advancing aesthetic value experiments, developing critical thinking skills, being able to understand others, valuing art and artists, encouraging creative thinking, developing original solutions to problems, and learning art by collaborating with other disciplines is one of them. Visual Arts Education consists of a special area within art*

*education. This field covers many branches of art from painting to graphic differences, from sculpture to ceramic art, from architecture to textile design. It is seen that the visual arts, which take place in such a wide range, are also a part of the daily life of the individual. Visual Arts Education is mandatory in order to equip the individual with a visual art that he encounters. Especially at a young age, they can be gained in the area that is old in this direction, it reflects positively on the future periods of the individual. For this reason, it is necessary to transfer the distribution of Visual Arts Education to individuals studying in the first stage of primary education and then to secondary education levels very carefully and in accordance with the purpose of use. It is known that Visual Arts Education, including art history, aesthetics, work criticism and application scope, supports the person's understanding and valuing the system as well as applying it. It is also seen that this method is a student-centered application. In addition, it is known that this method is preferred in the daily training process.*

## Giriş

Sanat Tarihi, tarihi çerçevede sanatlar arasındaki bağlantıları kurgulamaya yönelik hareket etmektedir. Sanatı meydana getiren unsurların tarih içindeki yeri ve dağılım düzenini belirlerken, birçok karmaşık sanat olgularının hiyerarşisini de aramaktadır (Mülayim, 1989, s.17). Sanat Tarihi resimlerin ve tarihlerin biçimsel bir şekilde gösterilmesi, öğrenilmesi, eser analizinin ön plana çıkmasıyla bugünkü çağdaş sanatlarla iletişim içerisindedir (Akay, 2009, s.9). İnsanlar için önemli ilgi alanları oluşturan Sanat Tarihi'nin göz ardı edilemeyecek bir bilim dalı olduğu önemli bir gerçekliktir.

Bir ülkeye ait kültür, sanat eserleri içinde kendine ait olan biçimi bulmaktadır. Bu bağlamda ulusların düşünce hayatının görülür anıtları ve sanat eserleri, bir ülkede yaşayan toplumun da var olduğunun göstergesidir. Geçmişte oluşturulmuş olan bütün değerler insanların ortak malı sayılsa da toplumlar kendi tarihi geçmişlerinde meydana getirdikleri sanata ortak milli sanat olarak bakmışlardır (Kuban, 1970, s.48). Sanat tarihinin bir dal haline gelişi Milli sanat içinde Avrupa'da başlamış ve 18. yüzyılda çerçevesi meydana getirilmiştir. Avrupa'dan bazı sanat tarihi eserleri 19. yüzyılda Türkçeye çevrilmiştir. Osmanlıda 1857-1923 arasında sanat tarihiyle ilgili 59 kitap yayımlanmıştır. Sanat tarihçiliğimiz 1917'de Strzygowski'nin Türk sanatı kavramını yazması ile oluşturulmaya başlanmıştır. Bu temel 1943'te İstanbul, 1954 yıllarında Ankara Üniversitelerinde Sanat Tarihi Bölümlerinin kurulmasıyla ivme kazanmıştır. Genel anlamda Türk sanatının ana yapısı oluşturulmaya çalışılmıştır. Sanat Tarihi bölümlerinin 1990'lı yıllardan itibaren çoğalmasıyla günümüzde belgeleme aşaması tamamlanmıştır (Çal, 2014, ss.85-114).



Türkiye'de Sanat Tarihi kavramını dile getirmek için öncelikle Sanat Tarihi literatürünün başlangıcına değinmek gerekmektedir. Selçuklular zamanında Yazıcızade Ali tarafından yazılmış olan Tevârîh-i Âl-i Selçuk bu kaynaklardan en eskisidir. Bu kaynakta İslâm öncesine ait Türk tarihi ve Osmanlıların kuruluşuna kadarki dönem anlatılmaktadır (Yazıcızade, 2009, ss.7-9). Sanat Tarihi yazımının ve kuramının ön plana çıktığı ilk yıllar, 19. yüzyılın sonlarında faaliyete geçen Sanâyi-i Nefise Mekteb-i

Alisi (Güzel Sanatalar Okulu) nin kuruluşuna kadar olan süreçtir (Tansuğ, 1999, ss.103-104). II. Meşrutiyetin ilan edilmesinde sonra ortaya çıkmış olan ve sanat tarihi yazımını etkileyen önemli olaylardan biri Osmanlı Ressamlar Cemiyetine ait gazetenin yayına başlamış olmasıdır (Güler, 1994, s.36). II. Meşrutiyet Döneminde Sanat Tarihi Kuramı, Sanat Tarihine ilişkin veriler ile ilgili bilgileri yayınlayan gazetelerden takip etmek mümkündür. Cumhuriyet dönemine geçildiği süreçte ülke, hem ulus devlet inşasını tamamlamaya çalışmış hem de kültürel açıdan kendisine özgü kaynaklarıyla, Batı'nın tarihi dönemlerini göz önüne alarak yeni bir ilerleme çizgisini takip etmiştir (Giray, 2003, ss.66-67). Şüphesiz üzerinde barına geldiğimiz Anadolu, yer aldığı konumu itibariyle insanlık tarihi kadar eski, birçok topluluk ve devletlere yurt olmuştur. Bu nedenle *Medeniyetler Beşiği* veya *Kültür Köprüsü* olma niteliği kazanmış ve şimdiye kadar da bu özelliğini devam ettirme yolunda kimliğini koruyan dünyanın önemli bölgelerindendir. Anadolu coğrafyasında yer alan, dünyanın önemli devletlerinden biri olarak yaklaşık altı asır ayakta kalmayı başaran Osmanlı İmparatorluğu çeşitli sebeplerle yıkılmış ve yerine 29 Ekim 1923'te Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Cumhuriyet yönetimi, Osmanlı'dan devraldığı kanun ve kurumları yenilemeye çalışmışken, eski eser politikasını belirleyecek Eski Eser Kanununu oluşturamamış tam 67 yıl; 1906 yılında Osman Hamdi Bey zamanında düzenlenen Âsâr-ı Atîka Nizamnamesi'ni kullanmakla yetinmiştir (Aytekin, 1997, ss.53-55). 1930'lu yıllarda dünyadaki gelişmelere, kanunlara ve eğitim ile ilgili düzenlemelere bakıldığında modern sanatın büyük bir ilerleme içinde olduğu görülebilmektedir (İpşiroğlu, 1991, ss.13-18). Sanat Tarihinin gittikçe artan ilgi alanları, onu sade biçim üzerine çözümlemelerle sınırlandırma yapmadan insan bilimleriyle daha çok ilişki içinde ortak çalışmaya yönlendirdiği görülmektedir (Ögel, 2000, s.278). Bu ortak çalışmalar ile genel anlamda, sanat eğitimi ile uygulamalı çalışmalar ön plana çıkmaktadır. Çocuklar ile ilgili sanatsal uygulamalarda ne kadar çeşitli araçlar kullanırsa yetenekleri o derece ilerler düşüncesi hâkimdir. Okullarda uygulama kapsamında olan çalışmalara dayalı öğretim genellikle çocuğun sanatsal ilerleyişi bakımından eksik kalmıştır. Bunun sebebi ise bu konuya yeterince önem verilmemesi, vurgulanmaması ve uygulanmamasıdır. Günümüzde okullarda sanat dersleri genel anlamda sadece uygulamalı ders olarak sınırlı

bir alan olarak düşünülmektedir. Bu düşünce sanat tarihi derslerinin yorum ve tarihsellik boyutunu geri planda bırakmaktadır. Türkiye'de Sanat Tarihi eğitimi, ortaöğretim kurumlarında yani liselerde başlatılmaktadır. Farklı dönemlerde zorunlu bir şekilde başlayan Sanat Tarihi eğitim-öğretimi sonraki dönemlerde isteğe bağlı yani seçmeli ders olarak okutulmuş ve zamanla ortaöğretim kurumlarının çoğunda bu ders çıkartılmıştır.

1949'da verilen karar ile liselerin dört yıl olması düşüncesi, 1952 yılında uygulanmıştır. 1952-1955 yıllarında uygulanmış olan bu program çerçevesinde şubelerin birbirinden ayrılması dördüncü sınıfta gerçekleştirilmiştir. Bu programa Sanat Tarihi, seminer çalışmaları ve yetiştirme kursları eklenmiştir. Bu bilgilerden de anlaşılacağı üzere ortaöğretimde *Sanat Tarihi* terimi ile ilk kez 1952'de karşılaşılmaktadır. Bu dersin 4 yıl boyunca haftada 2 saat okutulduğu görülmektedir (Karataş, 2002, s.112). Sanat Tarihi dersi 1952-56 yılları arasında üçüncü ve dördüncü sınıflarda Fen-Edebiyat şubelerine ayrılmıştır. 1956 yılından itibaren günümüze gelinceye kadar ikinci sınıfta ayrılmaya başlanmış, bu şekilde devam etmiş ve ayrı bir ders olarak değerlendirilmiştir. 1956 yılına ait müfredat bir sene gerçekleştirildikten sonra 1957'de tekrar değerlendirmeye alınmıştır (Karataş, 2002, s.115).



Sanat Tarihi programı, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Talim Terbiye Kurulunca 1957 tarihli kararı doğrultusunda onaylanmış, 1991 yılına kadar sürdürülmüştür. Talim Terbiye Kurulunun 27.09.1991 tarihli kararı doğrultusunda kabul edilen yeni program 1991-1992 öğretim yılından itibaren yürürlük kapsamına girmiştir. Bu programda lise 2 ve lise 3. sınıflar için farklı amaçlar belirlenmiştir (Orhan, 1992, ss. 66-67). 1991 müfredatı 2005 yılına kadar değişikliğe uğramadan devam etmiştir. Ortaöğretimin yeniden oluşturulması çerçevesinde, hazırlanan ortaöğretim kurumlarına ait haftalık ders çizelgeleri, 9. sınıftan başlanması ve kademeli bir şekilde uygulanmak üzere Talim ve Terbiye Kurulunun 2005 tarih ve 193 sayılı kararı doğrultusunda 2005-2006 öğretim yılı itibari kabul edilmiştir. Bu düzenleme ile birlikte, liseler dört yıllık eğitim sistemine geçmiş ve Sanat Tarihi dersi, Fen, Sosyal Bilimler Lisesi ve Mesleki Liseler hariç bütün normal liseler ve denk olan okullarda, seçmeli bir ders olarak değerlendirilmiştir. Gerçekleştirilmiş olan çalışmalar neticesinde müfredatta yer edinmiş

Sanat Tarihi dersi tamamıyla seçmeli bir ders olarak işlenmiştir. Ancak, Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinin Sanat Tarihi dersleri Resim Alanı kapsamında daha öncesinde olduğu gibi Plastik Sanatlar Tarihi olarak *Alan Dersleri* içerisinde yer edinmiştir. Bunların yanında Türk Resim Heykel Sanatı, Müze Eğitimi, Çağdaş Dünya Sanatı adı altında yeni dersler müfredatta yerini almıştır. 2014 yılı ve 6 sayılı kurul kararı ile 2017 tarihli ve 53 sayılı kararı doğrultusunda kabul edilmiş olan Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesi 2018-2019 eğitim-öğretim yılından itibaren Sanat Tarihi dersi 'nin tüm sınıflarda uygulamadan çıkartılırken Güzel Sanatlar Lisesi ve Spor Lisesi Haftalık Ders Çizelgeleri hariç tutulması kararı alınmıştır. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 60 sayılı Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 2018-21658195-121.01-E.1605747 tarihli ve sayılı yazıları üzerine kurulda görüşülen Güzel Sanatlar Lisesi Haftalık Ders Çizelgesinin *(Müzik, Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Görsel Sanatlar);* 1. Ortak ve seçmeli dersler bölümünün 2018-2019 eğitim-öğretim yılı itibari ile bütün sınıflarda ekli örneğine göre uygulanması, 2. alan derslerinde ise kademeli geçiş sürecinin devam etmesi, kararı alınmıştır. 30/05/2017 tarihli ve 53 sayılı kararı ekinde yer alan Güzel Sanatlar Lisesi haftalık ders çizelgesi ile 27/01/2014 tarihli ve 6 sayılı kararı ekinde yer alan Güzel Sanatlar Lisesi haftalık ders çizelgesinin ortak ve seçmeli dersler bölümü uygulamadan çıkartılmıştır. Talim ve Terbiye Kurulunun 2018 tarih ve 25 sayılı kararı ile kabul edilmiş olan eğitim-öğretim programı Görsel Sanatlar dersi kapsamında yer alan Sanat Tarihi dersi için uygulanmıştır. Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 2021 tarihli ve E-21658195-121.01-33741962 sayılı yazısı, Ortaöğretim Kurumlarının haftalık ders çizelgelerinde değişiklik yapılması ile 2018 tarihli ve 60 sayılı kararıyla kabul edilen Ortaöğretim Güzel Sanatlar Lisesi haftalık ders çizelgesi (*Müzik, Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Görsel Sanatlar*), 2022-2023 eğitim-öğretim yılı başlangıç yılı itibari ile uygulanmaya konmuştur. Öğrenciler kendi istekleri ve okulun imkânları doğrultusunda *beden eğitimi ve spor/görsel sanatlar/müzik* veya *görsel sanatlar/müzik* derslerinden birini, seçme hakkını elde etmişlerdir. Görsel Sanatlar dersinde kabul edilen öğretim programı, Talim ve Terbiye Kurulunun 2018 tarih ve 25 sayılı Kararı ile uygulanmıştır (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, 2023).

Ülkemiz Üniversitelerinde Lisans, Lisansüstü Sanat Tarihi Eğitimi ilki Ankara Üniversitesinde olmak üzere 1954 yılında başladığı görülmektedir. Ankara ve İstanbul Üniversiteleri bünyesinde oluşturulmuş olan Sanat Tarihi kürsülerinin hedefi, araştırma, bilgi edinme ve inceleme çabalarını arttırmak ve kültür kurumları için gerekli olan elemanları yetiştirerek kültürümüze ait geleneksel özellikleri ön plana çıkarmak, daha önce istendiği şekilde ele alınmamış bu kültür alanın eğitim yönünü ön plana çıkartmaktır (Özsezgin, 1957, s.17).

**1. Sanat Tarihi Disiplinin Amacı;**

Milli kültürel varlıklarımız olmak başta üzere Dünya'nın genel kültürel mirasını tanıyabilmek, sanat eserlerinin Milli ve evrensel duyguların farkında olarak köklü bir şekilde yerleşmesini sağlayabilmek sanat tarihinin önemli amaçlarının başında gelmektedir. Tarihi süreç içerisinde meydana gelmiş olan büyük uygarlıklara ve bu uygarlıkların yetiştirdiği sanatçılar ve bıraktıkları sanat eserlerinin bilgisini aktarabilmek de sanat tarihi disiplininin amaçları arasında yer almaktadır. Bununla birlikte Tarihi, Arkeolojik ve Turistik zenginliklerimizin bilincinde, Anadolu öncesi ve Anadolu Türk Sanatındaki sanat eserlerini tanıyabilmek de sanat tarihi disiplinin hedeflerindendir. Sanat Tarihi disiplini, Dünya sanatı içinde Türk Sanatının yerini ve önemini kavrayabilmeyi sanat eserleri; müzeler sergiler hakkında inceleme ve araştırma alışkanlığı kazanabilmeyi amaç edinilmiştir. Bu bilinç ile sanat eserlerini, ait olduğu çağ ile ilgili sosyal, kültürel ve estetik açıdan değerlendirebilme, yok olma aşamasında olan kültür değerlerimizi koruma ve onlara sahip çıkma bilincini geliştirebilmek sanat tarihi disiplinini önemli kılmaktadır. Sanat tarihi öğretiminde sanat eserinin sanat tarihsel bir bakış açısı ile bir kültüre ve döneme ait bilgileri aktarmak önemli bir amaçtır. Bu doğrultuda sanat öğreticisinin görevi, öğrencilerin, sanat yapıtının toplum içinde nasıl bir yer ve öneme sahip olduğunu anlamalarını sağlamaktır.



**2. Türkiye'de Ortaöğretimde Sanat Tarihi Müfredatı ve Programı**

Türkiye'de Sanat Tarihi Müfredat Programına genel anlamda bakıldığı zaman 1991 yılında müfredat; lise 2. ve lise 3. sınıflar için geçerli olup haftada iki saat olmak üzere düzenlenmiştir. Liselerde seçmeli ders niteliğinde olup yalnızca Güzel Sanatlar

Liselerinin Resim Alanı'nda zorunlu ders durumundadır. Sanat Tarihi dersi kapsamında konular teorik bir şekilde işlenir ve görsel eğitim çerçevesinde uygulamanın önemli olduğu vurgulanarak, derslerin bu program kapsamında işlenmesi amacıyla çeşitli görsel ve çevresel imkânların kullanılması istenmiştir (MEB, 1991, s.1147). Dünyada Sanat Tarihi'nin başlangıcı, bugüne kadar olan gelişimi ve bu gelişimin içinde yer alan sanatçıları, eserleri lise 2. Sınıflar için üniteler halinde hazırlanmıştır (MEB, 1991, s.1148). Anadolu Öncesinde ve Anadolu Türk Sanatındaki gelişmeler ve bu süreç içerisinde gerçekleştirilen sanat eserleri ele alınarak Lise 3. sınıflar için yedi ünite olarak hazırlanmıştır (MEB, 1991, s.1177-1193). Genel anlamda 1991 yılı *Sanat Tarihi* Müfredatının lise iki ve lise üçüncü sınıflar olarak iki kısma ayrıldığı, bu sınıflar için de genel amaçlar, bu amaçlar ve bu amaçlara bağlı oluşturulmuş olan ünitelerin yer aldığı görülmektedir. 2005-2006 eğitim-öğretim yılı itibari ile sanat tarihi dersi Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Resim alanı dışındaki diğer liselerde seçmeli ders olarak okutulmaktadır. Güzel Sanatlar Lisesi müfredat programında, Ortaöğretim eğitimi kapsamında sanat tarihi dersleri ayrıca önemsenmiştir.



Sanat tarihi dersleri, Türkiye'de programları oldukça kapsamlı konu içeriğine sahip olmasına rağmen Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Resim alanı dışındaki diğer bütün liselerde seçmeli ders durumundadır. Derslerin işlenişi ve aktarılışında bilgilerin aktarılmasına dayalı geleneksel yöntem kullanılmaktadır. Bu yöntem sorgulayan ve düşünen öğrenci yerine aktif olmayan bir öğrenci grubu meydana getirmektedir. İstisnai durumlar söz konusu olsa da öğrenci bir sonraki ders için hazırlık yapmadan derse katılmakta, derslerde sadece dinleyen pasif bir duruma gelmektedir. Çeşitli projeler ve araştırmalarla dersler geliştirilmemektedir. Sanat tarihi derslerinin çoğunlukla bu alandan mezun olmuş öğretmenler tarafından verilmediği ve müfredat programı geniş olmasına rağmen haftalık (2 saat) ders saati süresinin az olduğu görülmüştür (Altuner, 2008, s. 97). Sanat Tarihi Müfredat programı genel anlamda birçok lisede seçmeli ders niteliğindedir.

**Sonuç**

Sanat Tarihi dersi öğretim programı hazırlanırken eğitimin gerekli gördüğü şartlara göre Atatürk ilke ve inkılaplarına sahip çıkan, yapılandırmacı eğitimi benimsenmiş ve öğrenciyi merkeze alan yapıda olmasına dikkat edilmiştir.

Sanat Tarihi eğitimi ve öğretiminde bir kültüre ve döneme ait sanat eserlerini tarihi bir bakış açısı ile öğrencilere sunmak en önemli hedeflerdendir. Bu gaye ekseninde sanat tarihi öğretmeninin sanat yapıtının toplum içindeki yer ve önemini öğrencilerine anlatması gerekmektedir. Sanat eğitmenleri sanat tarihi dersini bir düzen içerisinde ve tarihsel bir bakış açısı çerçevesinde aktarmalıdırlar. Sanat tarihi eğitiminde öğrenciler bir sanat tarihçi gibi hareket etmeli, sanat yapıtı ile ilgili yorumlar yapmaya yönlendirilmelidirler.

Ülkemizde Sanat Tarihi dersinin ilk müfredatı, Resim ve Müzik dersi kapsamında 1952 yılında seçmeli olarak yer alması 1957 yılında oluşturulmuştur. Bu müfredat 1991 yılında değişen farklılıklar içermekte olup hazırlanmış olan müfredat oldukça ayrıntılı bir şekilde ele alınmış daha sonra değişiklik yapılmamış ve müfredat uzun bir süre kullanılmıştır. Daha sonraki yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı ders ile alakalı birçok çalışma yapmış olsa da birbirini tamamlar nitelikte çalışmalar yapılmamıştır. Farklı zaman aralıklarında çeşitli kararların alındığı gözlemlenmiştir.



Sanat tarihi dersi için 2014 yılından 2023 yılına kadar Talim ve Terbiye Kurulu ve Ortaöğretim Genel Müdürlüğü kararları çerçevesinde farklı liselerde haftalık ders çizelgeleri hazırlanmıştır. Bu düzenlemelerden anlaşıldığı üzere Sanat Tarihi dersi öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre seçmeli ders özelliğindedir. Dersin bütün programları Talim Terbiye Kurulu kararlarına göre düzenlenmiştir. Türkiye'de önemli problemlerinden biri ortaöğretim müfredatı kapsamındaki sanat tarihi derslerinin öneminin farkına varılmamış olması ve dersin seçmeli ders haline gelmesidir. Oldukça kapsamlı konu içeriğine sahip olan Sanat Tarihi müfredat programları (*Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Resim alanı hariç*) seçmeli ders olarak işlenmektedir.

Türkiye'deki geniş kapsamlı müfredat programları olmasına rağmen ders kitaplarında görsel bilgiler yetersiz kalmaktadır. Bununla birlikte müfredat programı

kapsamında yer alan haftalık (2 saat) ders saati süresi yetersiz gelmekte ve sanat tarihi dersleri çoğunlukla alan öğretmenleri tarafından verilmemektedir.

Ortaöğretimde Sanat Tarihi disiplinin bulunduğu konumu tartışırken; soruna daha geniş toplumsal bir bakış açısı ile bakmamız gerekmektedir. Sanat Tarihi dersinin tüm lise ve dengi okullarda ayrım yapılmaksızın zorunlu ders olarak işlenmesi ile bu sorun ortadan kalkabilecektir. Ayrıca Sanat Tarihi dersine ilköğretim 7. ve 8. sınıflardan başlanarak yeni bir planlamayla, var olma sorununa bir çözüm getirilebilir.

Sanat Tarihi eğitim ve öğretiminde çok alanlı sanat eğitimi ön plana çıkartılmalıdır. Bugün okullarda Sanat Tarihi ders saatlerinin az olması nedeniyle çok alanlı sanat eğitimi tam olarak oluşturulamamaktadır. Sonuç olarak; Millî Eğitim Bakanlığının Sanat Tarihi ile ilgili çalışmaları ve kurul kararlarının ilki 1957 yılında yapılmış olduğu devamında sonraki yıllarda da çeşitli karar ve düzenlemeler yapmış olduğu gözlenmektedir. 1991 de hazırlanmış olan müfredat detaylı olarak ele alınmış ve müfredat bugüne kadar kullanılmıştır.



Bu bilgiler doğrultusunda Sanat Tarihi dersi ortaöğretimde zorunlu ders olarak okutulabilir. Ayrıca sanat eğitimi ve sanat tarihi dersi de farklı dersler olarak müfredat kapsamına alınabilir. Sanat Tarihi ders kapsamında okulların müfredat programlarına uygun bir şekilde yıllık planlar yapılmalıdır. Öğrencilere ders içerikleri ayrıntılı bir yöntem çerçevesinde somutlaştırılarak anlatılmalıdır. Sanat Tarihi dersinde öğrencilerin aktif bir şekilde derslere katılımı sağlanmalıdır.

**Kaynakça**

Aytekin, O. (1997). Osmanlı ve Cumhuriyet'inin eski eser politikaları. *Tarih ve Medeniyet Dergisi,* (43), 53-55

Altuner, H. (2008). Türkiye'deki ortaöğretim sanat tarihi Müfredat programı ile Almanya, Fransa ve İtalya müfredat programlarının karşılaştırılması. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 84-100

Artut, K. (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Anı Yayıncılık

Akay, A. (2009). *Sanat Tarihi: sıradışı bir disiplin.* Yapı Kredi Yayınları

Çal, H. (2014). 21. *yüzyılda sosyal bilimler Türkoloji yazıları. 7.* 21. Yüzyıl, Türkiye Enstitüsü Yayını

Güler, S. (1994). *II. Meşrutiyet ortamı'nda Osmanlı Ressamlar Cemiyeti ve Osmanlı Ressamlar Cemiyeti gazetesi*, [Yayımlanmamış doktora tezi]. Mimar Sinan Üniversitesi.

Giray, K. (2003). *"Türk resim sanatında eleştiri".* Anadolu Üniversitesi Yayınları

İpşiroğlu, N., İpşiroğlu, M. Ş. (1991). *Sanatta devrim*. Remzi Kitabevi Yayınları

Kuban, D. (1970). *100 soruda Türkiye sanatı tarihi.* Gerçek Yayınevi

Kırışoğlu, O. ve Stokrocki M. (1997). *Ortaöğretim sanat öğretimi.* YÖK/Dünya Bankası, M.E.G.P.

Karatas, S. (2002). *Batılılasma döneminde ders program değişimi,* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi,]. Afyon Kocatepe Üniversitesi

Mülayim, S. (1989). *Sanata giriş*. Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi Yayınları

Orhan. Turgut, (1992). *Cumhuriyet dönemi alınan orta öğretim programları ve bu programlardan alınan belgelerin değerlendirilmesi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

Ögel, S. (2000). Günümüzde Sanat tarihine yaklaşımlar, *Celal Esad Arseven Anısına Sanat Tarihi Semineri Bildiriler Kitabı* içinde (ss. 272-280).

Özsezgin, K. (1975). *Sanat Tarihi öğretiminin yirmi yılı,* Milliyet Sanat Yayınları

Özsoy, V. (2003). *Görsel sanatlar eğitimi resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri.* Gündüz Eğitim ve Yayıncılık

Tansuğ, S. (1999), *Çağdaş Türk sanatı*. Remzi Kitabevi Yayınları.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı (2023, Eylül). *Diller için Avrupa ortak başvuru metni (D-AOBM) eğitimleri başladı*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

http://ttkb.meb.gov.tr/www/diller-icin-avrupa-ortak-basvuru-metni-d-aobm-egitimleri-basladi/icerik/554

Yazıcızade Âli, (2009), *Tevarih-i Al-i Selçuk (Selçuklu Tarihi)*. Çamlıca Yayınları.